

Kim bu zombiler?

Category: Kitapcy, Publisistika, Romanlar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Kim bu zombiler? KIM BU ZOMBILER?

Ünsüñizi çekýärmi:

Öňler o diýen üns berilmeyän zombiler soňky ýyllarda populýar medeniýetiň iň köp ýüzlenýän temasyna öwrüldi!

Zombi fenomeni aýratynam «Golliwud» kinomatografiýa pudagynyň täsiri bilen Günbatarda giňden ýáýrap gitdi...

Yzly-yzyna kinofilmler surata düşürilýär. **“Kung Fu Zombi”** ýada **“Noel baba zombilere garşy”** we ş.m... (Iň gulkünji azerbaýjan kinofilm: **“Ölüler Ölmiyirler”**).

Seriallar düşürilýär. Aýdym-saz albomlary cykarylýar. Romanlar ýazylýar.

Özem wideo-kompýuter oýunlarynyň baş duşman obrazy kellesini 360 dereje öwrüp bilýän zombilerdir.

Zombiler “karizmatiki” wampirler ýaly däl...

Zombiler öz aljak bolýan ruhlar (призрак) ýaly-da däl...

Hortlak (mazardan cykyp dirileri gorkuzýan öli) däl, «möjek-adam» däl.

Ölümdeñ soň direlyän we ýasaýan öli zombi adamlarynyň etini-beýnisini iýmegi halaýar, iýimsek, köplenç akylsyz, eýmenç, duýgusyz, gaharjaň-agressiw, aslynda bozulmaga başlan «gul adamdan» başga zat däldir...

Hakydasy, aňy-huşy ýok, emma onuň bu kemçiliği daşyndan bildirip duranok! Zombileriň boş, bimany nazary bar, muňa garamazdan haýwanlar ýaly üzükli...

Şeýle-de; olar **«ýolugyjydyr»**, bir dişlände adaty adamy özüne öwürmek arkaly geometriki taýdan köpelýär!

Zombilere bolan gyzyklanmalar artmasa kemelenok. Nämüçin?

Real durmuşda zombi ýokmy? Gözüňi gapjak derejede arzuw-hyýallara, emellere ýetmek üçin hiç zatdan gaýtmaýan we munuň üçin wyždanynda seljerme geçirmäge zerurlyk duýmaýan, akylluşlaryny we ukyplaryny ýitiren, akmaklaşan-akmaklaşdyrylan adamlar ýokmy näme?

Ýeri, şeýlekin giň ölçegli ünsümizi, duýgularymyzy we aň-zehin energiýamazyň nämûçin zombilere sarp edýäris?

Aslynda zombi bolanda näme bolýar?

Birem «Golliwud» kinofilmleriniň hemmesiniň diýen ýaly aşagynda ýazylmadyk subtitri bardyr:

■ SYÝASATYŇ DIL TERZI

Mesele diňe rowaýatpisint hekaýatlarda däl.

Mesele diňe folklor döredijiliginde hem däl.

Aslynda, zombi – adamy saýrylaşdyrmagyň metaforasydyr, şertli diliidir.

Fransuz sosiology Žan Bodriýýaryň sözi bilen aýdanymyzda, «kapitalimiziň ýola goýsy ýaly ýaşamak – puluň we bähbidiň ritmlerine sazlaşykly ýaşamaga bolan meýil adamlaryň içini köwüp taşlady.

Global gegemon güýçleriň golastyndaky köpcülikleýin aragatnaşyk serişdeleri arkaly öňünde goýlan zadyň arkasyny görüp bilmez ýaly derejede körleşdirilen adamlaryň özi sözün doly manysynda zombä öwrüldi...

Şeýdibem... adamlar hakydasyny, rasionallygyny ýitirdi.

Adamlar hakykaty fantaziýadan, dogryny ýalandan aýyrma ukybyny ýitirdi.

Adamlar mähir-söýgüsini, hoşgylawlylygy, mylakatlylygy ýitirdi.

Adamlar azatlygyny-demokratik hukuklaryny ýitirdi.

Adamlar zombileşdi...

Şol sanda uly ykdysady-medeni okkupasiýa arkaly adamlaryň aňy ele geçirildi. Netijede adamlar doýmaz-dolmaz, tapan zady ýalmap-ýuwdup ýören açgöz, akylsız, hondansy, tekepbir, egoist, galmagalçy, ünssüz we biperwaý mahluga dönderildi.

Adamy her aýylan sözi «lepbeý» diýip ýerine ýetirýän mala öwürdiler.

Gadyrsızlaşdyrylan, ýalñyzlaşdyrylan adamyň syýasy pozisiýasy we özünü alyp barşy aýratynam soňky kyrk ýylда düýpgöter özgerdi.

Hakykat gymmatyny ýitirdi. Gelejege umyt bilen garamagyň

ýerini her tüýsli gorky-howatyr gaplap aldy. Yzyndanam.. Kimdir biriniň kesgitli garaýsy-pikiri hakykatyň ornuna geçdi! Siz müň bir öwran metjitde içgi içmändigiňizi subut etseňizem, üýtgän zat bolmaz: indi fotomontaža güpbe ynanýan jemende bar! Adamlar zombileşensoň syýasatyň dilem, terzem şoňa görä bolup başlady. Mysal üçin:

- *Oppozosiýanyň orta atan sowalam ýalan, ýeke-täk hakykaty aýdýan diňe häkimiýetdir! Şonuň üçinem, ykdysady krisiziň sebäbi we sebäpkärem oppozisiýadyr...*
- *Hakykaty ýazýanlar, dillenýänler «halk duşmanydyr»...*
- *Kim bolsa bolaýsyn, tapawudy ýok: häkimiýeti tankyt edýän her kes «terrorçydyr»...*

Häkimiýetiň gözünde bu çapawulçylaryň hemmesi özüne ses berýänlere – ýagny, halkyň eradasyna garşy çykýan bozgaklardyr!

Häkimiýetleriň awtoritar diýdimzorluklaryndan-dürre urgularyndan ýadan gatlaklar ýesir alynyp, şeýde-şeýde faşizme boýun eger ýaly edildi.

■ ÖWREDILEN AKMAKLYK

Aňy eýelenen zombileriň yzyna diňe syýasatda gabat gelemzok. Pandemiýa döwründe «ylym» diýilýän närsäni jedel edilmesiz ynanja-dine öwürdiler!

Her aýdylýan zady soragsyz-sowalsyz kabul etmegimize, awtoritarizme boýun egmegimize garaşylýar. Geň galar ýaly zadam ýok:

Adamlar kyrk ýyl bări durmuşlarynyň neoliberalizm bilen bazar güýcleriniň arasynda ýolmalanmagyna, gymyldy-hereketleriniň şekillendirilmegine sesini çykarmady. «Öwrenilen-öwredilen akmaklyk» dünýäni gurşap aldy.

Adamzat ýesir alyndy.

Adamlaryň erkin eradasy, azat erk-ygytyýarlygy öldürildi.

Adamda logika, prinsip diýilýän zatlar gözlenmez ýaly derejä geldi.

Netijede şu jümläni zol-zol eşdeňzokmy näme:
«Adamzadyň boljagy boldy!»

Günüň günü gazet habarlarynda, gündelik habarlar geleşiginde aklyňa-huşuňa gelmejek wakalary okamaýarysmy, tomaşa etmeýärismi näme?

Gumanizm (adamkärçilik, ynsanperwerlik) öldi! Warwarlyk üstün çykdy!

Egoistleşdirilen adam ahyrynda pula çokunýan zombä öwrüldi!

Adamlar zombiniň ölçügsi ýüzi ýaly mundan soň hiç wagtam ýüzi gyzarmajak, eden aýyp işinden utanmajak, eden gabahatlygyndan müýn duýmajak närsä öwrüldi...

Aslynda zombi «neoliberal obýekt» diýip at berilen ýurdumyzda-da az gabat gelenok.

Adamlaryň zobilere öwrülýän döwründe «akyllý enjamlar»-emeli aňly tehnologiýa adamyň ýerini alýar. Bulam töötänlük bolmasa gerek...

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 26.02.2021 ý. Publisistika